

Európska únia
Európsky sociálny fond

ADAPTÁCIA ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU
MEDIAMATIKA A KULTÚRNE DEDIČSTVO
NA POTREBY VEDOMOSTNEJ SPOLOČNOSTI

Profesia a odbor knižničné a informačné štúdiá a veda

prof. PhDr. Dušan Katuščák, PhD.

FPF ÚBK Opava

Ciel'

- 1. Cílem předmětu je uvést studenta do problematiky studia knihovnictví a do současných témat a trendů, které souvisí s provozováním knihovny**
 - 1. Posluchač je seznámen se základními termíny a procesy, které probíhají v paměťových institucích**
 - 2. Legislativa nezbytná pro zajištění činnosti knihoven**
 - 3. Technologie, které jsou v současnosti využívány k zajištění služeb knihoven**
 - 4. Jednotlivé kapitoly odpovídají akreditačnímu spisu oboru knihovnictví.**
- Obsah je uveden v 13 kapitolách**

Globálny pohľad na vzdelávanie v LIS

- Fragmentácia vzdelávania v odbore LIS v Európe
 - historické príčiny
 - rozdielny vývojom kultúr, vedy, vzdelania, hospodárstva
- Črty podobnosti existujú - napriek rozdielom (avšak)
- Prevládajú odlišné smery vzdelávania,
 - čo súvisí s veľkosťou krajín a
 - možnosťami zamestnania absolventov.

Globálny pohľad na vzdelávanie v LIS

- Väčšie krajiny (Nemecko, Taliansko, Španielsko, Veľká Británia a Francúzsko, USA) ai. majú vzdelávanie v odbore LIS *diverzifikované*,
- majú potrebné programy, špecializácie a disciplíny LIS, ktoré musia študenti absolvovať, aby sa uplatnili čo najlepšie na trhu práce.
- Menšie krajiny, (napr. Slovensko), majú spravidla len jeden-dva akreditované programy, ktoré musia byť
 - jednak *univerzálne*,
 - ale aj dostatočne *špecializované*, aby dokázali na potrebnej úrovni reagovať na meniace sa potreby spoločnosti a zamestnateľnosť absolventov.

Fragmentácia a globalizácia

- *Fragmentácia* vzdelávania v odbore LIS je
 - na jednej strane historicky, spoločensky, civilizačne a profesionálne prirodzená a akceptovateľná ako alternatíva umelej unifikácie a globalizácie a nie je dôvodom na znepokojenie.
 - Na druhej strane treba očakávať, že spoločenské a hospodárske zmeny v Európe si vynútia väčšiu pozornosť, pokiaľ ide o zblížovanie a štandardizáciu vzdelávania v odbore LIS

PREČO globalizácia?

Základná téza:

- Knižnice a dokumentové inf. inštitúcie narábajú zásadne s dokumentmi – so zaznamenanými informáciami a poznatkami
- TEXT, OBRAZ, ZVUK, AUDIOVÍZIA
- *Princípy komunikácie zaznamenaných vedeckých, technických, obchodných a iných informácií a poznatkov sú vo všetkých krajinách rovnaké.*
- Napokon, bez istej úrovne *štandardnosti* vzdelávania v tomto odbore LIS by nebol možný *voľný pohyb osôb a zamestnateľnosť* absolventov v európskych krajinách navzájom

Kritériá kvality vzdelávania

Na základe informačného prieskumu a benchmarkingu navrhujeme odborovej komisii LIS zvážiť prijatie interných kritérií hodnotenia kvality v záujme dôrazu na trend zlepšovania kvality vzdelávania a výskumu v odbore LIS na našej univerzite

Kritériá sa týkajú týchto oblastí:

- **Zamestnateľnosť**
- **Obsah vzdelávania**
- **Forma vzdelávania**
- **Komunikácia a marketing**

Zamestnateľnosť

- **Využitelnosť vzdelania** - garantované a overené vedomosti a zručnosti v ovládaní konkrétnych informačných systémov, softvérov a služieb v informačných inštitúciách
 - integrovaný knižničný systém (LIS)
 - systém manažmentu dokumentov (DMS) a tvorby dokumentov
 - systémy registratúr a archivovania
 - softvéry na využívanie externých informačných zdrojov
 - administrácia digitálnych repozitov (práca s obsahom)
 - obchodno-ekonomické zručnosti a nástroje (elektronický obchod)
 - fungovanie nových médií a sociálnych sietí
 - Iné (napr. bežné softvéry Office, bibliometria, scientimetria ap.)
- **Využitie vzdelania** - zamestnanosť absolventov prednostne v informačných inštitúciách nie je podmienkou(?!)

Informačná inštitúcia – čo je to?

Akákoľvek

právnická alebo fyzická osoba,

alebo jej organizačná súčasť, ktorá

***systematicky vykonáva informačnú činnosť,
teda získava, spracúva, uchováva, ochraňuje a
sprístupňuje informácie v oblasti hospodárstva,
vedy, výskumu, podnikania, vzdelávania,
služieb, zábavy a pod.***

Obsah vzdelávania

- **jadro programu** - obsah a rozsah podľa stupňov vzdelávania podľa legislatívy a ***de facto* štandardov LIS**
- V Európe **neexistuje** žiadny *de iure* štandard vzdelávania v LIS, určité usmerňovanie v tejto oblasti (napr. EUCLID, Pravidlá IFLA pre LIS, iSchools ai.).
- **kompatibilita predmetov** - pomer pokrytia štandardného obsahu vzdelávania v porovnaní s ***de facto* štandardami LIS**
- kvantitatívny **pomer pôvodných a kompilatívnych didaktických pomôcok** (svoje/cudzie)
- **terminologická kompatibilita** – pokiaľ ide o názvy a obsah predmetov

Forma vzdelávania

- **názornosť** - audiovizuálne prezentácie, animácie, pomôcky k predmetom - vlastne/prebraté
- **permanentná verejná dostupnosť** vzdelávacieho obsahu študentom cez vlastný alebo univerzitný digitálny repozit (internet a mobilné zariadenia)
- **pomer tradičnej kontaktnej formy a inovatívnych foriem** vzdelávania - prezenčné, dištančne/online, individuálne, kombinované
- **spoločný vzdelávací program** v odbore - domáce/zahraničné

Komunikácia a marketing

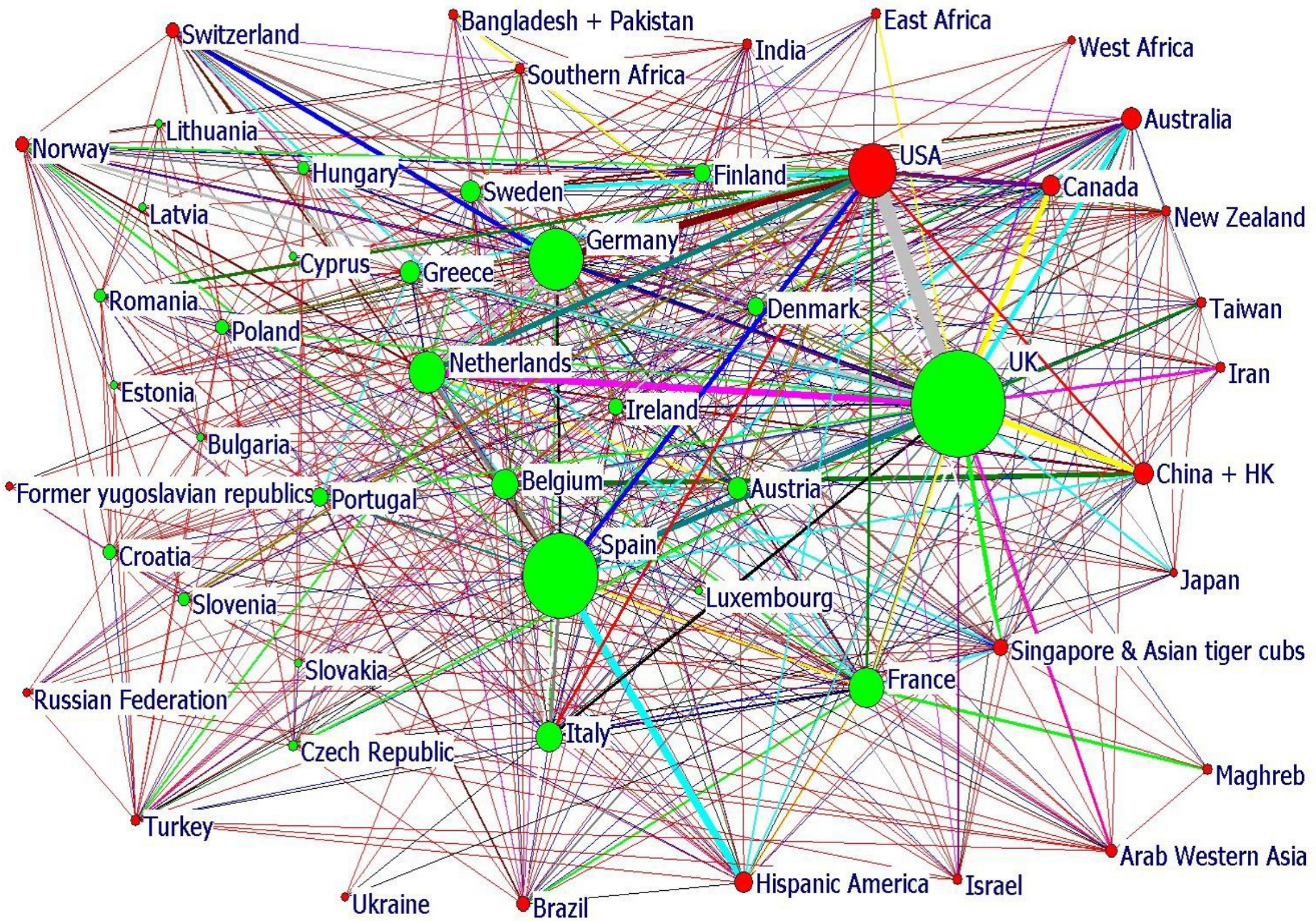
- **aktivizácia študentov**; spolupodiel študentov na dotváraní obsahu prostredníctvom prezentácie vlastnej individuálnej alebo tímovej tvorivosti (napr. expozícia médií...)
- **zmluvné partnerstvo a komunikácia** so zamestnávateľmi, zriaďovateľmi a profesijnými združeniami
- **zmluvné špecializované výučbové zariadenie** odboru LIS (partner katedry...)

Výskum v LIS v Európe

- Podľa *IFLA Guide z roku 2007 bolo v Európe* 223 vzdelávacích centier v 26 krajinách.
- Väčšina vzdelávacích inštitúcií (70) LIS pôsobí v rámci odboru *Humanitné vedy* (Humanities), čo je 31,8 %.
- Tabuľka Počty inštitúcií LIS v Európe.docx

Situácia vo výskume v LIS

- Situáciu vo *výskume* LIS uskutočnili španielski autori (Jordi Ardanuy a Cristóbal Urbano, 2015)
- Bibliometrický prieskum 28 krajín EÚ
- Autori spracovali 29.337 bibliografických záznamov (8732 z nich sú z krajín EÚ)
- Obrázky- krajiny a témy výskumu

PORADIE PRIORÍT A VÝSKUMNÝCH TÉM LIS V EURÓPE

(Podľa Jordi Ardanuy a Cristóbal Urbano, 2015)

- Informačné systémy
- Výskum
- Bibliometria
- Informačný prieskum
- Knižnice
- Manažment znalostí
- Internet
- Open acces
- Informačný manažment
- Citačná analýza
- Akademické knižnice
- Metadáta
- Informačné technológie
- Hodnotenie

OSOBNOSTNÉ PREDPOKLADY PRE ŠTÚDIUM LIS

Základné dôležité osobnostné črty a zručnosti, ktoré sú dôležité pre študentov LIS:

- Láska ku znalostiam a učeniu
- Chuť pracovať s ľuďmi,
- Láska ku knihám
- Široké celkové vedomosti o živote a svete
- Silné organizačné schopnosti
- Dobrá práca s číslami
- Priateľskosť
- Etika
- Sympatickosť
- Základné predpoklady (afinita) pre prácu s veľkými objemami informácií
- Počítačové zručnosti

Čo sa učí v LIS

Frekvencia	Povinné kurzy (predmety)	Required Courses
44	Organizácia informácií, znalostí, materiálov	Organization of information/knowledge/materials
39	Referečné, informačné zdroje a služby	Reference/Information resources & services
38	Úvod do LIS, informačné prostredie	Introduction to LIS/Information environment
30	Manažment	Management
22	Výskum v LIS	Research in LIS
14	Informačné technológie	Information technology
11	Budovanie zbierok	Collection development
9	Používanie informácií a používateľsky orientované predmety (napr. Používanie informácií a používateľia, informačné správanie človeka, informačné potreby, porozumenie informačných potrieb a služby používateľom)	Information use & users related courses (e.g., Information use & users; Human information behavior; Information needs; Understanding & serving users)
7 3.6.19	Stáže a prax	Internship/Practicum

Flexibilná knihovnícka identita

- Odbor *knižničných a informačných štúdií a knižnično-informačnej vedy* má,
„flexibilnú identitu“
- Hranice, ako aj vedecké a vzdelávacie rámce LIS nie sú také ostré a výrazné, ako ich poznáme v lekárskejších, prírodných a technických vedách, odboroch a študijných programoch.
- Ak sa neviaže identita LIS na dokumenty a zaznamenané informácie a poznatky - zaniká

Zamestnanosť v knižniciach SR 2014

KNIŽNICA	SPOLU ZAM	VŠ LIS	STREDNÉ LIS	PLAT €/ročne 1€ = 27,0 CZK
Verejná	1 363	113	505	7 763 € 17,466 CZK
Vedecká	869	165	115	8 214 € 18,481 CZK
Špeciálna	304	63	79	8 578 € 19,300 CZK

Výzvy pre knihovnícku komunitu

Situácia je kritická – knihovnícka identita sa stratila

Pre stabilitu a rozvoj knihovníctva je dôležité, aby odborné činnosti knižníc vykonávali kvalifikovaní absolventi vysokých škôl a odbornej strednej školy

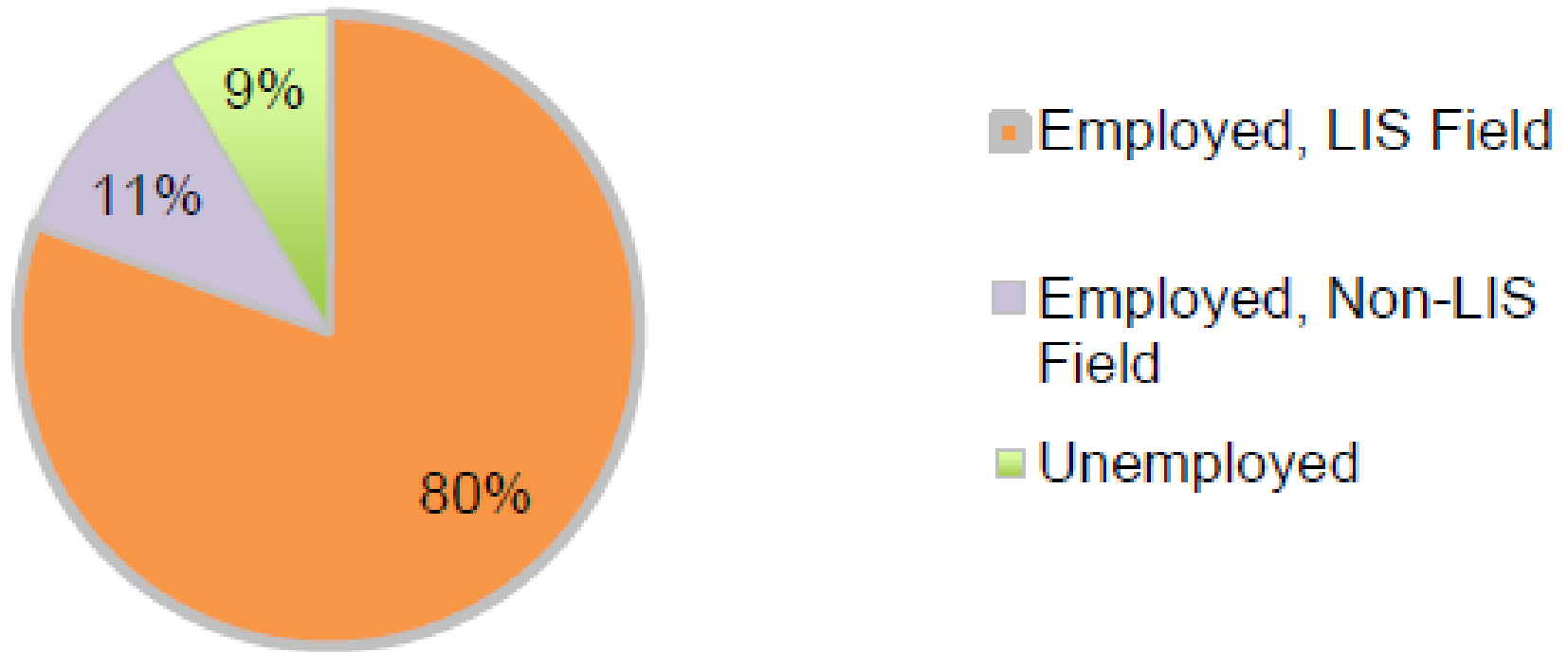
Knižnice majú byť riadené odborníkmi, ktorí absolvujú študijné programy v odbore „*knižničné a informačné štúdiá a knižnično-informačná veda*“

Pre koho vzdelávame?

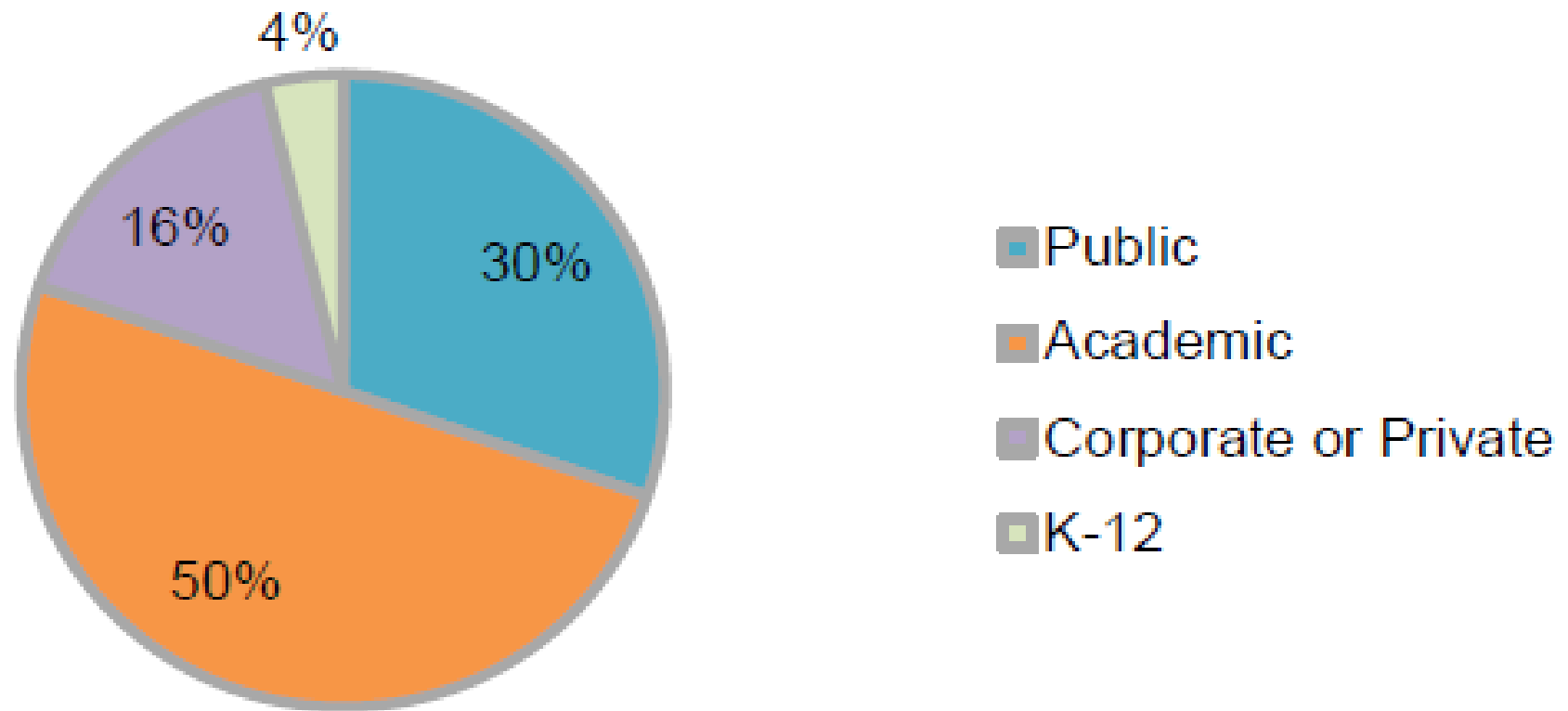
Štúdium LIS je akreditované na troch vysokých školách (od roku 2015 na *dvoch*: Univerzita Komenského a Žilinská univerzita) a ročne končia štúdium *desiatky* absolventov (50-70)

1. úprava legislatívy,
2. presadiť do katalógov nové profesie,
3. zmeniť platové tabuľky, zaviesť atestácie zamestnancov
4. národná sústava povolání obsahuje: informačný špecialista, dokumentarista, knihovník špecialista ai.
5. presnejšie špecifikovať profesie a obsah činnosti

Zamestnanosť absolventov LIS (Illinois, 2013, 127 respondentov)

V ktorých sektoroch sú zamestnaní?

Niektoré profesie – názvy a mzdy – akademické knižnice

Knihovník archívu a špeciálnych zbierok	Special Collections and Archives Librarian
Knihovník mediálnych služieb	Media Services Librarian
Referenčný a „navigačný“ knihovník	Reference & Instruction Librarian
Vedúci služieb prístupu ku zdrojom	Head of Access Services
Projekt archivár	Project Archivist
Priemerný nástupný plat ročne	
44 500 USD	

Niektoré profesie – názvy a mzdy – verejné knižnice

Knihovník digitálnych služieb	Digital Services Librarian
Koordinátor dobrovoľníkov	Outreach Coordinator
Vedúci služieb pre mládež	Director of Youth Services
Referenčný knihovník	Reference Librarian
Priemerný nástupný plat ročne	
36 500 USD	

Niektoré profesie – názvy a mzdy – firmy

Výskumný knihovník	Research Librarian
Informačný architekt (analytik potrieb?)	Information Architect
Dátový analytik	Data Analyst
Systemový knihovník	Systems Librarian
Archivár	Archivist
Priemerný nástupný plat ročne	
54 000 USD	

Niektoré profesie – názvy a mzdy – školské knižnice (mediatéky)

Knihovník	Librarian
Riaditeľ centra vzdelávania v knižnici	Library Learning Center Director
Špecialista integrácie médií	Media Integration Specialist
Poloodborné štredoškolské mediálne centrum	Middle School Media Center Paraprofessional

Priemerný nástupný plat ročne

44 700 USD

Čo požaduje od knihovníkov ALA (1)

Akademické knihovníctvo	Academic Librarianship
Archívne štúdiá	Archival Studies
Knižná kultúra	Book Arts
Služby pre deti	Children's Services
Manažment informácií v kultúrnom dedičstve	Cultural Heritage Information Management
Digitálne knižnice	Digital Libraries
Zdravotnícke knihovníctvo a informatika	Health Sciences Librarianship/Health Informatics
Informačné systémy. Projektovanie a analýza	Information Systems Design/Analysis
Manažment znalostí	Knowledge Management
Právnické knihovníctvo/Informačné služby pre právo	Law Librarianship/Legal Information Services

Čo požaduje od knihovníkov ALA (2)

Manažment a administrácia	Management and Administration
Hudobné knihovníctvo	Music Librarianship
Organizácia informácií	Organization of Information
Verejné knihovníctvo	Public Librarianship
Manažment dokumentov	Records Management
Referenčné a používateľské služby	Reference and User Services
Školské knihovníctvo	School Librarianship
Vedecké knihovníctvo	Science Librarianship
Špeciálne zbierky	Special Collections
Špeciálne korporátne knihovníctvo	Special/Corporate Librarianship
Záverečná práca	Thesis Option
Služby pre mládež (18-25 rokov)	Young Adult Services
Iné	Other

Ďakujem za trpezlivosť
dusan.katuscak@fpf.slu.cz